

Oktatástervezés

Makroszintű tervezés

Az oktatási rendszer fenntartása nagyrészt közösségi erőforrásokból

Cél: az erőforrások elosztásának meghatározása
(oktatási szintek, oktatási programok között, prioritási sorrendek kijelölése az oktatási rendszer fejlesztésében)

**I. Munkaerő-szükségleten alapuló
oktatástervezés**

**II. Megtérülési ráták elemzésén alapuló
oktatástervezés**

Munkaerő-szükségleten alapuló oktatástervezés

A piac rugalmatlan → nem hatékony az erőforrás-elosztás → a kormányzatnak be kell avatkoznia

Tervezés nélkül : hiány/ felesleg a különböző képzettségű munkavállalókból:

- az egyéneknek korlátozott információik vannak a keresetokról, a munkahelyek kínálatáról és a munkakínálatról
- intézményi korlátok az ár-alkalmazkodásban (bérek), az iskolaszervezetben

Tervezés nélkül a munkakínálat különbözik a munkakereslettől ➔ a gazdasági fejlődés akadályá

A munka-kínálati oldalt kell a munka-kereslethez igazítani

Tipikus tervezési lépések

I. MUNKAKERESLET TERVEZÉSE

1. a termelés (GNP, nemzeti jövedelem)
növekedésének előrejelzése
2. szektoronkénti, ágazatonkénti előrejelzés

MUNKAKERESLET TERVEZÉSE

3. Az ágazatok foglalkozási struktúrájának előrejelzése. → munka átlag- termelékenységének kiszámítása foglalkozási kategóriánként → munkaegyütthatók

- nemzetközi összehasonlítás alapján
- a legfeljettebb iparág termelékenysége alapján
- múltbeli trendeket extrapolálva

MUNKAKERESLET TERVEZÉSE

4. A munkaegyütthatók felhasználásával gazdasági áganként és szektoronként a szükséges létszám meghatározása

II. MUNKAKÍNÁLAT ELŐREJELZÉSE

A rendelkezésre álló munkaerőforrás előrejelzése
foglalkozási kategóriánként

- a) Foglalkoztatottak száma (korrekciók nyugdíjba vonulás, elhalálozás, mobilitással korrigálva)
- b) A képzési rendszerből munkába állók száma

III. Kereslet és kínálat eltéréséből képzési rendszer kibocsájtása

- foglalkozási kategóriánként „szükséges” iskolázottság meghatározása

Munkaerő-szükségleten alapuló oktatástervezés

Mi hiányzik a modellből?

- bérek
- az erőforrások szűkösek (mi legyen az elosztás kritériuma, ha a „szükségletek” kielégítéséhez nem elegendőek az erőforrások)

Munkaerő-szükségleten alapuló oktatástervezés kritikája

I. A módszer kereseti között maradvá

1. Tervezési periódus hosszúsága:

- túl rövid (volt szocialista országok) a képzési periódusok hosszabbak
- túl hosszú (piacgazdaságok) –nehéz előrejelezni

Munkaerő-szükségleten alapuló oktatástervezés kritikája

I. A módszer kereseti között maradv

2. Részletezettség szintje:

-a helyettesítési rugalmasság $\neq 0$

➔ Korlátozott helyettesíthetőség figyelembe vétele
:szakmacsoportos tervezés

Munkaerő-szükségleten alapuló oktatástervezés kritikája

I. A módszer kereseti között maradva

3. Felhasznált módszerek:

- A munkaerő-utánpótlás nagy része nem az oktatási rendszerből kilépőkből adódik, hanem a mobilitásból (inaktívak, munkanélküliek, foglalkoztatottak).

Munkaerő-szükségleten alapuló oktatástervezés kritikája

II. A módszer egészét elutasító kritika

Neoklasszikus iskola:

Egyensúlytalanság

- ❶ rövid távon ár-alkalmazkodás (bérek változnak) és helyettesítés tőkével és más munkafajtaival helyettesítik
- ❷ hosszú távon a kínálat alkalmazkodik (többen járnak bizonyos fajta iskolába) - új hosszú távú egyensúly

Neoklasszikus iskola:

1. Piac megfelelő jelzéseket adjon egyensúlytalanság esetén ➔
bérek változzanak
2. A termelési tényezők:
 - tőke- munka
 - különböző képzettségű munkák helyettesíthetők legyenek.

Munkaerő-szükségleten alapuló tervezés:

- A piaci jelzéseknek intézményi akadályai vannak
- A helyettesítési lehetőség korlátozott

Különböző képzettségűek munkák közötti helyettesítési rugalmasság

<i>Tanulmány</i>	<i>Minta</i>	<i>Helyettesítési rugalmasság</i>
Bowles (1969)	Különböző országok	2,02
Johnson (1970)	USA tagállamok	1,3
Welch (1970)	Agrárszektor USA tagállamok	1,4
Tinbergen (1974)	Különböző országok	0,6 -1,2
Freeman (1975)	USA különböző évek	1,0-2,6

Keresztár-rugalmasság Magyarországon 1996-1999

	1996	1997	1998	1999
Képzetlen munka- tőke	1,82	1,82	1,64	2,18
Idős iskolázott -tőke	0,54	0,50	0,55	0,34
Fiatal iskolázott-tőke	1,10	0,99	1,01	0,86
Képzetlen idős-iskolázott	-0,007	-0,229	-0,278	-0,170
Fiatal képzetlen-iskolázott	-0,309	-0,584	-0,949	-0,956
Idős iskolázott – Fiatal iskolázott	-0,285	0,165	0,575	0,612

Forrás: Köllő János: A képzett és képzetlen munka iránti kereslet. In: Munkaerőpiaci Tükör. 2002

Helyettesíthetőség empirikus eredmények

- a tőke könnyebben helyettesíthető képzetlen munkával
- a képzett munka a tőke kiegészítője

Munkaerő-szükségleten alapuló oktatástervezés kritikája

II. A módszer egészét elutasító kritika

- A kínálati oldal

- foglalkozások, szektorok közötti mobilitás
- - mi a „szükséges” képzettség

- A bérpolitika hatásosabb eszköz

- A rövid távú egyensúlytalanság a fejlődéshez szükséges

Munkaerő-szükségleti tervezés alkalmazása

1) 1960-as évek

- OECD részletes, hosszú távú oktatási tervek : Mediterrán regionális project (Görögország, Törökország, Olaszország, Portugália, Spanyolország és Jugoszlávia)
- Franciaország: szakképzési rendszer

2) 1970-es évektől megszűnik

3) 1980-as évektől előrejelzések, információ nyújtás céljából

- USA 2 évente munkaerő keresleti-kínálati előre-jelzések publikálása 200 foglalkozásra
- Hollandia, Németország, Egyesült Királyság, Franciaország előrejelzések

Munkaerő-piaci előrejelzések:

- sokváltozós modellekkel
- középtávra
- nem hasonlítják össze a keresletet és kínálatot részletesen, a foglalkozások kilátásait értékelik „jó” és „rossz” kategóriákban
- 2 évente korrekciók
- az előrejelzési eredmények mellett az egyéb kutatási eredmények felhasználása
- rugalmassági vizsgálatok (helyettesíthetőség, mobilitás)

Munkaerő-szükségleti tervezés alkalmazása Magyarország

-volt szocialista országokhoz hasonlóan

1950-es évektől kezdve

OT terv-lebontásos módszer

- 1960-as évektől korrekciók a módszer keretei között maradvá
- -15-20 éves előrejelzések
- Szakmacsoportokra
- Mobilitás korlátozott figyelembe vétele

1990-es évektől: Országos Munkaügyi Központ:

- Rövid távú előrejelzések
- 1997 hosszú távú előrejelzés

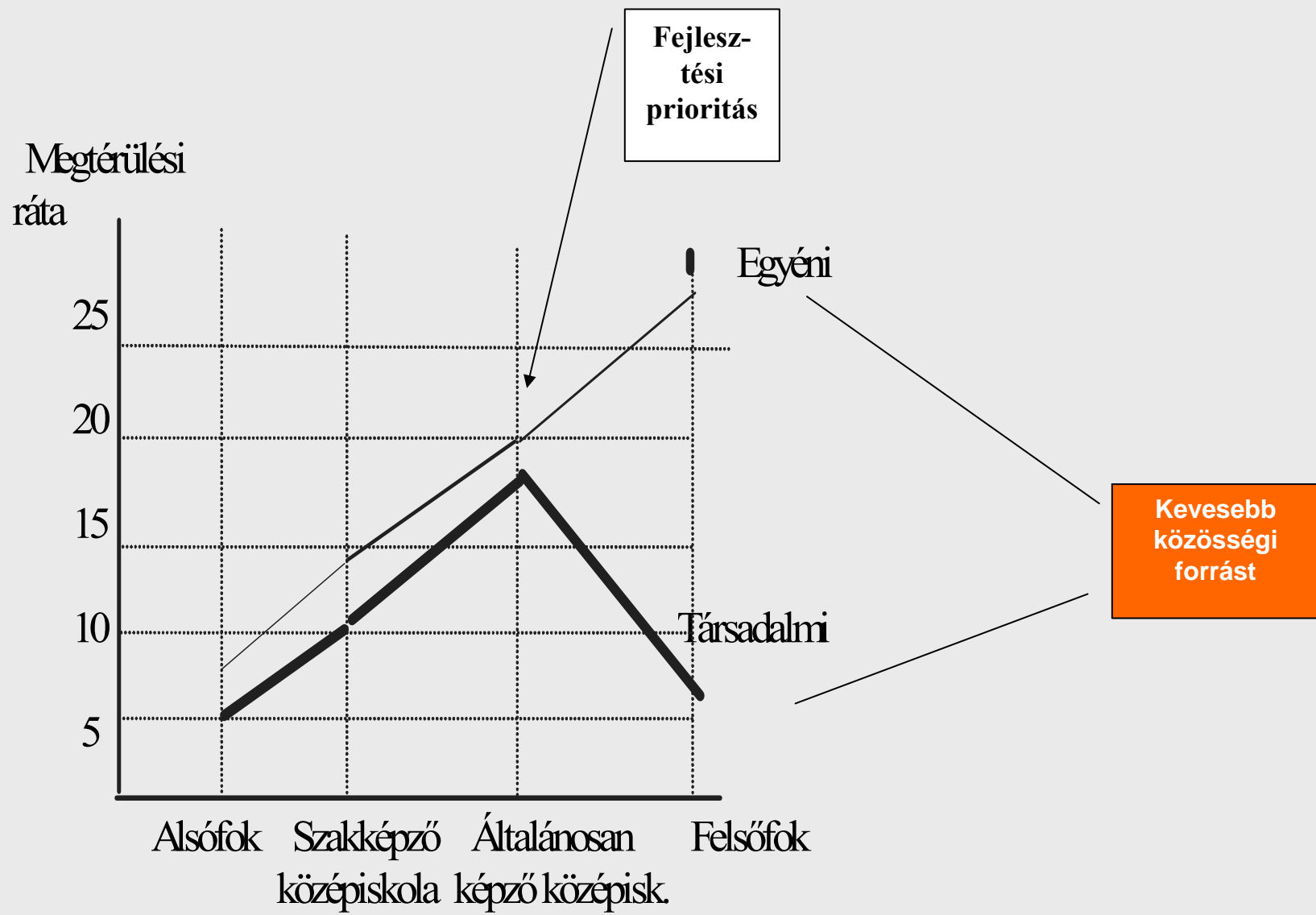
II. A megtérülési rátákon alapuló oktatástervezés

- prioritási sorrend meghatározására

II. A megtérülési rátákon alapuló oktatástervezés

Cél: a prioritási sorrend meghatározására

- A legnagyobb társadalmi megtérülési rátájú oktatási szint/program kap prioritást
- Költségmegosztási javaslatok : az egyéni és társadalmi megtérülési ráták közötti különbség alapján

A megtérülési rátákon alapuló oktatástervezés kritikája

- kereseti adatok termelékenység mérésére
- mekkora a bérmunkaszektor (fejlődő országok)
- externális hatások figyelmen kívül hagyása
- lassan követi a munkaerő-piaci változásokat

	Munkaerő szükségleti módszer	Megtérülési ráta módszer
1. Az okozati összefüggés iránya	Output → szakmák iránti kereslet	Szakmák kínálata → Output
2. Hallgatók motivációja az oktatásban való részvételhez	Nem gazdasági	Gazdasági
4. Képzési költségek	Nem veszi figyelembe	Bele van foglalva
5. Ráfordítási együtthatók	Állandóak nincs helyettesítés a különböző inputok között	Változók az input helyettesíthetőek
6. Különböző képzettségű munkák közötti helyettesítés	0	Végtelen
7. A különböző képzettségek keresleti rugalmassága	0	Végtelen
8. Az eredmények részletezettsége	Részletes, számszerű előrejelzés a képzési szükségletekről	A prioritások kijelölése